



جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

بازنگری شده

دوره دکتری تخصصی

رشته زبان و ادبیات عربی



گروه: علوم انسانی

به استناد مصوبه ۸۶۱ مورخ ۱۳۹۴/۰۳/۱۶ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه درسی دوره دکتری رشته زبان و ادبیات عربی

رشته: زبان و ادبیات عربی

کمیتة: زبان و ادبیات عرب

مقطع: دکتری تخصصی

ماده ۱- به استناد مصوبه ۸۶۱ مورخ ۱۳۹۴/۰۳/۱۶ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی در مورد تایید برنامه های مدون و دارای مجوز اجرای دانشگاه های گروه یک تا زمان بازنگری در شورای عالی برنامه ریزی آموزشی و با عنایت به مصوبه جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۰۵ شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه تربیت مدرس، برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی رشته زبان و ادبیات عربی، تا زمان بازنگری، مصوب تلقی می شود.

ماده ۲- براساس نظر گروه برنامه ریزی زبان و ادبیات عرب، برنامه درسی بازنگری شده فوق از سال تحصیلی ۹۷-۹۸، جایگزین برنامه درسی دوره دکتری تخصصی رشته زبان و ادبیات عرب مصوب جلسه شماره ۷۵ مورخ ۱۳۶۵/۱۲/۱۶ شورای عالی برنامه ریزی می باشد.



عبدالرحیم نوده ابراهیم

دبیر شورای عالی برنامه ریزی آموزشی

ر. نوده ابراهیم



مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

دوره: دکتری

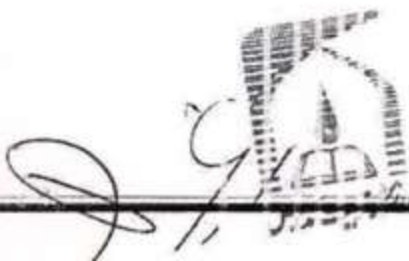
رشته: زبان و ادبیات عربی



دانشکده علوم انسانی

مصوب جلسه مورخ ۹۰/۱۰/۵ شورای دانشگاه

این برنامه براساس آیین نامه وزارتی تفویض اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاههای دارای هیأت ممیزه، توسط اعضای هیأت علمی گروه زبان عربی دانشکده علوم انسانی بازنگری شده و در جلسه شورای دانشگاه مورخ ۹۰/۱۰/۵ به تصویب رسیده است.



مصوبه شورای دانشگاه تربیت مدرس در خصوص بازنگری برنامه درسی

رشته: زبان و ادبیات عربی

مقطع: دکتری

برنامه درسی دوره دکتری رشته زبان و ادبیات عربی که توسط اعضای هیأت علمی گروه زبان عربی دانشکده علوم انسانی بازنگری شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است
هر تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آن که به تصویب شورای دانشگاه برسد.

رأی صادره جلسه مورخ ۹۰/۱۰/۵ شورای دانشگاه در مورد بازنگری برنامه درسی رشته زبان و ادبیات عربی در دوره دکتری صحیح است. به واحد ذی ربط ابلاغ شود.

رئیس دانشگاه



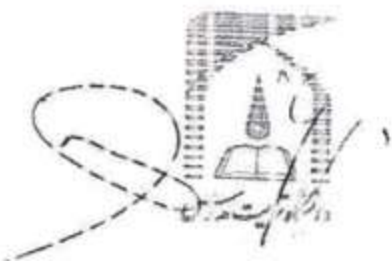
این برنامه آموزشی در جلسه مورخ شورای برنامه ریزی آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به تصویب رسیده و مورد تأیید می باشد.

دبیر شورای برنامه ریزی آموزش عالی



فهرست مطالب

۳	فصل اول : مقدمه
۴	تعریف
۵	اهداف
۵	تعداد واحد و نحوه انتخاب
۶-۸	فصل دوم : جداول برنامه درسی
۹	فصل سوم : سرفصل دروس
۱۰	زبان تخصصی
۱۱	زبان شناسی عربی
۱۳	سمینار زبان و ادبیات عربی
۱۵	متون تفسیری قرآن کریم
۱۷	نثر عربی از آغاز تا دوره معاصر
۱۹	شعر عربی از آغاز تا دوره معاصر
۲۱	نثر معاصر عربی
۲۳	شعر معاصر عربی
۲۶	نقد ادبی
۲۸	فلسفه هنر و ادبیات
۳۱	مکاتب ادبی



ادبیات تطبیقی ۲۳

مباحث عالی علوم بلاغی ۳۵

پژوهش های ادبی و زبان شناسی در قرآن ۳۸

مباحث عالی صرفی و نحوی ۴۱

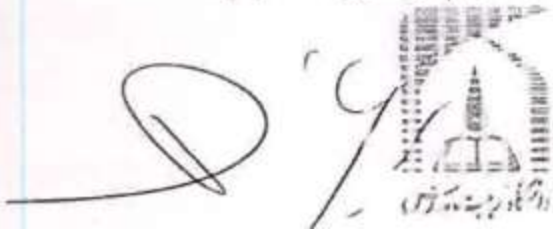


باسمه تعالی

فصل اول

مقدمه :

رشته زبان و ادبیات عربی به لحاظ اهمیت زیاد آن در شناخت فرهنگ و تمدن عظیم اسلامی و نیز به لحاظ تعامل و دادوستد پویا و زنده آن با سایر ادبیات های زنده دنیا در طول تاریخ حیات طولانی خود ، علاوه بر دانشگاه های کشورهای عربی ، در اکثر دانشگاه های معروف دنیا از جمله دانشگاه های اروپا و امریکا ، ظهور و حضوری دیرین و در عین حال فعال دارد ، در دانشگاه های ایران نیز به لحاظ اهمیت فوق العاده زبان و ادبیات عربی برای ایرانیان و نیز به لحاظ امتزاج بی نظیر زبان و ادبیات عربی با زبان و ادبیات فارسی و از همه مهمتر به لحاظ اینکه زبان عربی ظرف و حامل پیام آسمانی " قرآن " و علوم انسانی منبعث از قرآن می باشد ، حضور زبان و ادبیات عربی ، حضوری قابل ستایش بوده است ، اما حضور آن در انقلاب شکوهمند اسلامی ، قابل مقایسه با دوران پیش از انقلاب نمی باشد بطوریکه این رشته در حدود ۳۰ دانشگاه دولتی در مرحله کارشناسی و کارشناسی ارشد ، ۲۵ واحد دانشگاه آزاد در مرحله کارشناسی و کارشناسی ارشد و در حدود ۱۰ دانشگاه دولتی در مرحله دکترا دایر می باشد ، لذا با توجه به اینکه حضور کمی قابل ملاحظه و نیز با توجه به تحولات فزاینده علمی فرهنگی و ادبی در جهان ، گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه تربیت مدرس که از پیشگامان تحصیلات تکمیلی پس از انقلاب می باشد ، ضروری دید تا با الهام از آئین نامه جدید



دوره دکترا (ابلاغ شده از سوی وزارت علوم) در واحدهای درسی و سرفصل دروس تجدید نظر کند و حوزه های مورد غفلت اما پر اهمیت را در برنامه جدید ، مورد توجه قرار دهد ، لذا در این برنامه واحدهای آموزشی ۱۸ واحد و واحدهای پژوهشی (رساله) نیز ۱۸ واحد در نظر گرفته شده است ، علاوه بر آن نثر عربی که در تمام برنامه های کارشناسی ، کارشناسی ارشد و دکترای دانشگاه های دیگر ، خواسته یا ناخواسته مورد بی عنایتی قرار میگیرد ، در این برنامه با جدا شدن از شعر عربی و اختصاص دادن واحدهای مستقل برای آن ، شأن و جایگاه حقیقی خود را یافته است ، همچنین ادبیات تطبیقی که از جدیدترین ، ارزشمندترین و مهمترین حوزه های ادبیات و نقد ادبی می باشد ، در قالب دو واحد مورد توجه قرار گرفته است ، مضافاً اینکه درس های اختیاری این برنامه متفاوت از برنامه سابق می باشد ، البته ناگفته نماند درباره برخی از درس ها گرچه تغییر جزئی در نام آنها صورت گرفته است ، اما محتوای سرفصل ها به طور کلی مورد تجدید نظر قرار گرفته و به روز شده است .

بنابراین آنچه در این برنامه علاوه بر اصلاحات و تغییرات گفته شده ، از اهمیت بیشتری برخوردار است ، بازنگری در سرفصل ، اهداف و منابع و مصادر دروس می باشد ، به عبارت دیگر تجدید نظر به معنای حقیقی کلمه در برنامه سابق دکترا ، صورت گرفته است .

تعریف :

رشته زبان و ادبیات عربی در مقطع دکترا ، به طور علمی ، عملی و پژوهشی دانشجو را با حوزه های گوناگون زبان و ادبیات عربی قدیم و جدید و با در نظر گرفتن نیازهای بومی کشور مخصوصاً در زمینه تعامل میان زبان و ادبیات عربی با زبان و ادبیات فارسی در طول تاریخ مشترکشان ، آشنا می سازد



اهداف :

۱- آشنا شدن و تخصص پیدا کردن دانشجویان در حوزه های گوناگون رشته زبان

و ادبیات عربی

۲- شناخت نیازهای کشورهای به زبان و ادبیات عربی از رهگذر تحقیق و پژوهش در آن

۳- تربیت متخصصان جوان بر اساس تحولات ادبی و نقدی مرتبط با زبان و ادبیات

عربی

۴- تأمین نیازهای مراکز ، آموزشگاه ها و پژوهشگاه های انسانی و اسلامی به

نیروهای جوان متخصص در زبان و ادبیات عربی

۵- تربیت مدرسان جوان آشنا به فنون و تکنیک های آموزشی جدید در حوزه زبان

و ادبیات جهت پر کردن خلأ موجود در دانشگاه هادر خصوص آموزش های

نوین

تعداد واحدهای آموزشی و پژوهشی و نحوه انتخاب آنها

تعداد واحد های آموزشی ۱۸ واحد شامل دروس اصلی (۱۲ واحد) و اختیاری (۶ واحد)

می باشد. (البته گذراندن حداکثر ۶ واحد درسی جبرانی یا تشخیص گروه برای دانشجویان

پیشنهاد می شود) و تعداد واحدهای پژوهشی

(رساله) ۱۸ واحد است که دانشجو در نیم سال اول تحصیلی باید نسبت به انتخاب استاد راهنما و

انتخاب موضوع خود به استناد قوانین دانشگاه اقدام نماید .



۱۰۹

فصل دوم

برنامه درسی شامل :

۸ واحد	۱- درس جبرانی
۱۲ واحد	۲- درس اصلی
۶ واحد	۳- درس اختیاری
۱۸ واحد	۴- رساله



۱. جدول دروس جبرانی

نام درس	تعداد واحد	نوع درس	پیش نیاز
زبان تخصصی	۲	نظری	ندارد
زبان شناسی عربی	۲	نظری	ندارد
روش تحقیق	۲	نظری	ندارد
اخلاق حرفه ای	۲	نظری	ندارد
جمع	۸	نظری	

تبصره: دانشجوی می بایست علاوه بر درس اخلاق حرفه ای، حداقل ۲ واحد درسی جبرانی را طبق تشخیص گروه آموزشی بگذراند

۲. جدول دروس اصلی

نام درس	تعداد واحد	نوع درس	پیش نیاز
متون تفسیری قرآن کریم	۲	نظری	ندارد
نثر عربی از آغاز تا دوره معاصر	۲	نظری	ندارد
شعر عربی از آغاز تا دوره معاصر	۲	نظری	ندارد
نثر معاصر عربی	۲	نظری	ندارد
شعر معاصر عربی	۲	نظری	ندارد
نقد ادبی	۲	نظری	ندارد
جمع	۱۲	نظری	



دانشگاه آزاد اسلامی
 واحد تهران مرکزی
 دانشکده ادبیات و علوم انسانی
 گروه آموزشی زبان و ادبیات عربی

۳. جدول دروس اختیاری

نام درس	تعداد واحد	نوع درس	پیش نیاز
فلسفه هنر و ادبیات	۲	نظری	ندارد
مکاتب ادبی	۲	نظری	ندارد
ادبیات تطبیقی	۲	نظری	ندارد
مباحث عالی علوم بلاغی	۲	نظری	ندارد
پژوهش های ادبی و زبان شناختی در قرآن	۲	نظری	ندارد
مباحث عالی صرفی و نحوی	۲	نظری	ندارد
جمع	۱۲		

تبصره : دانشجویان از میان ۱۲ واحد فوق ، موظف است ۶ واحد درسی را انتخاب و با موفقیت بگذرانند.

۴. رساله

نام درس	تعداد واحد	پیش نیاز
رساله	۱۸	گذراندن کلیه دروس دوره آموزشی



Handwritten signature and stamp of the official.

فصل سوم:

سرفصل دروس رشته
زبان و ادبیات عربی



دانشگاه تهران
کتابخانه مرکزی
کتابخانه تخصصی زبان و ادبیات عربی
کتابخانه تخصصی فلسفه و الهیات

نام درس : زبان تخصصی

نوع درس : جبرانی

تعداد واحد : ۲

پیش نیاز : ندارد

اهداف :

۱. آشنایی با اصطلاحات و واژه های تخصصی ادبی
۲. کسب مهارت در خواندن مقالات ادبی و تخصصی به زبان انگلیسی ، خصوصاً در زمینه شیوه ها و رویکرد های جدید نقد ادبی
۳. توانایی و مهارت در نوشتن مقاله های تخصصی به زبان انگلیسی

سرفصل :

- ۱ . Modernism and Postmodernism
- ۲ . New Historicism
- ۳ . Ideology
- ۴ . Humanism
- ۵ . Narrative and Narratology
- ۶ . Expressionism
- ۷ . Imagism
- ۸ . Hermeneutics
- ۹ . Semiology
- ۱۰ . " An article from a journal preferably related to Arabic or Islamic studies "



منابع پیشنهادی :

- ۱ . Jeremy Hawthorn . A Glossary of Contemporary Literary Theory (۱۹۹۸)
- ۲ . Julie Scott Meisami and Paul Starkey (eds) . Encyclopedia of Arabic Literature . ۲ vols . (۱۹۹۸)
- ۳ . M . H . Abrams . A Glossary of Literary Terms . ۸th edition . (۲۰۰۵)



نام درس: زبان شناسی عربی

نوع درس : جبرانی

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: آشنا نمودن دانشجویان با مقولات جدید زبان شناسی و مطالعه موردی نظریات و یافته های زبان شناسی در زبان عربی است.

با توجه به گستردگی شاخه های مرتبط با زبان شناسی مطالب این درس به صورت سخنرانی توسط استاد و در قالب کلیات خواهد بود، در پایان این درس دانشجویان باید با مهمترین نظریات و رویکردهای زبان شناسی، پاره ای از اصطلاحات مفید و پربسامد و همچنین روشها و قواعد کاربردی زبان شناسی در زبان عربی آشنا شوند.

سرفصل:

۱- کلیاتی دربارهء واج شناسی زبان عربی

۲- معرفی رویکردهای مهم نحو(رویکرد زایشی-گشتاری، رویکرد نقش گرا و رویکرد شناختی)

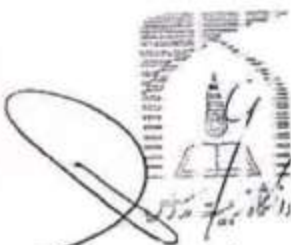
۳- معرفی ویژگیهای نحو عربی از منظر زبان شناسی جدید

۴- کلیاتی درباره معنا شناسی

۵- معرفی روش های معنا شناسی واژگانی

۶- کلیاتی درباره نشانه شناسی(مهمترین رویکردها و موضوعات: شمایا، نمادها، نمایه ها)

۷- کلیاتی درباره کاربرد زبان



- ۸- معرفی روشهای کنش-گفتارهای زبانی
- ۹- تحلیل گفتار و رویکردهای مهم تحلیل گفتمان
- ۱۰- کلیاتی درباره شیوه های تحلیل متن / نوشتار
- ۱۱- کلیاتی درباره روایت شناسی و ساختار داستان
- ۱۲- زبان شناسی و نقد ادبی (زبان شناسی ساختگرا و ساخت شکن)
- ۱۳- شیوه های تحلیل متن و نقد متون ادبی مبتنی بر رویکردهای زبان شناختی

فهرست منابع:

- ۱- محمد دبیر مقدم ، زبان شناسی نظری، ج . اول ، سازمان سمت ، تهران ، ۱۳۸۱
- ۲- میثال زکریا ، الألسنیة (علم اللغة الحديث)، ط . ۱ ، المؤسسة الجامعية للدراسات و النشر ، بیروت ، ۱۴۰۳
- ۳- محمد یونس علی محمد، المعنی و ضلال المعنی، ط . ۲، دار المدار الاسلامی، بیروت ، ۲۰۰۷ م.
- ۴- احمد عمر مختار ، علم الدلالة، عالم الكتب ، قاهره ، ۱۴۱۱
- ۵- محمد یونس علی محمد ، مقدمه فی علمی الدلالة و التخاطب ، دارالكتاب ، بیروت ، ۲۰۰۴ م.
- ۶- عبد الصبور شاهین ، فی علم اللغة العام ، ط . ۵ ، مؤسسه الرساله ، بیروت ، ۱۹۸۸ م.
- ۷- فردوس آفاگل زاده ، تحلیل گفتمان انتقادی، ج . اول ، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، تهران ، ۱۳۸۵ .
- ۸- شبلی محمد عزه ، علم لغة النص ، ط . ۱ ، مکتبه الآداب، قاهره ، ۱۴۲۸ ه.ق.



دکتر زینب محمدی

نام درس : روش تحقیق

نوع درس : جبرانی

تعداد واحد : ۲

پیش نیاز : ندارد

هدف : آشنایی دانشجویان با روش های تحقیق در علوم انسانی و کاربرد آن در رشته زبان و ادبیات عربی به منظور تدوین پروپوزال تحقیق ، طرح تحقیقاتی ، مقاله علمی ... پژوهشی ، کتاب ، رساله و ...

سرفصل :

تعریف روش شناسی (متدولوژی) ، روش های تحقیقاتی کلاسیک و نوین متداول در علوم انسانی ، شناخت مراجع مکتوب و الکترونیکی در حوزه های مختلف زبان عربی و نحوه استفاده از آنها ، شناخت مراجع در حوزه های مختلف ادبیات عربی ، تدریس استانداردهای مقاله نویسی ، تدریس استانداردهای متداول در نوشتن کتاب ، تدریس استانداردهای تدوین پروپوزال تحقیقاتی ، تدریس استانداردهای تدوین طرح های تحقیقاتی ملی ، تدریس استانداردهای تدوین رساله های دکترا ، کارگاه نقد مقاله ، کارگاه نقد پایان نامه ، ارائه گزارش از جلسات دفاع توسط دانشجویان ، تور علمی جهت بازدید از مراکز علمی داخلی ، انجام سفر علمی به مراکز علمی دانشگاهی کشورهای عربی و آشنایی با روش های تصحیح نسخ خطی

فهرست منابع :

- _ خریستو نجم (۲۰۰۳) ، المرجع فی مناقشات جامعیه ، جروس برس ، لبنان ، بیروت
- _ احمد شلیبی (۱۹۷۴) ، کیف تکتب بحث او رساله ، ط ۸ ، انتشارات امام موسی الصدر ، قم
- _ شوقی ضیف (۱۹۷۲) ، البحث الادبی ، ط ۹ ، دار المعارف ، مصر
- _ عبدالمجید ایاب (۱۹۹۳) ، تحقیق التراث العربی منهجه و تطوره ، ط ۲ ، دار المعارف ، مصر

www.adab.com

www.aoudam.com

www.diwanalarab.com

_ الشایب احمد (۱۹۹۸) ، الاسلوب ، ط ۱۲ ، مصر

_ علی احمد (۱۹۹۹) ، المنهجه فی البحث الادبی ، دار الفارابی ، بیروت

_ یعقوب امیل (۱۹۸۶) ، کیف تکتب بحث او منهجه البحث ، لبنان

_ الطباع ایاد خالد (۲۰۰۳) ، منهج تحقیق المخطوطات ، دار الفکر ، دمشق



- _ الصباغ بسام (۱۹۹۹) المنهج العلمی فی کتابه حلقه بحث جامعیه دار العضاء ، دمشق
 _ دوویدری رجاء وحید (۲۰۰۰) ، البحث العلمی ، اساسياته النظرية و ممارسته العلمیه ، دار
 الفكر المعاصر ، دمشق
 _ الطاهر علی جواد (۱۹۹۵) ، منهج البحث الادبی ، الدار المتحدہ للنشر ، بیروت
 _ عنانی محمد زکریا و سعیده محمد رمضان (۱۹۹۹) ، فی مناهج البحث و تحقیق النصوص ،
 دار النهفه العربیه ، بیروت

توجه : برای این درس حداقل یک سفر علمی به کشورهای عربی و تورهای آشنایی با مراکز
 تحقیقاتی و پژوهشی پیش بینی می شود .



[Handwritten signature and stamp]

نام درس: متون تفسیری قرآن کریم

نوع درس: اصلی

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: آشنایی با مکتب فکری و سبک تفسیری مفسران قدیم و جدید مخصوصاً تفاسیر ادبی

سر فصل : بررسی، تحلیل و نقد متونی از تفاسیر مختلف مانند:

۱- تفسیر الکشاف

۲- تفسیر البحر المحیط

۳- تفسیر مجمع البیان

۴- تفسیر انوار التنزیل

۵- تفسیر المیزان

۶- تفسیر فی ظلال القرآن

۷- تفسیر المنار

۸- تفسیر ابی المسعودی

فهرست منابع :

۱. ابوحیان محمد بن یوسف اندلسی ، البحر المحیط ، دارالفکر ، بیروت ، ۱۹۹۲ م.

۲. سید قطب ، فی ظلال القرآن ، دارالشروق ، بیروت ، چاپ دهم ، ۱۹۸۲ م.

۳. فضل بن حسن طبرسی ، مجمع البیان فی تفسیر القرآن ، انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی

نجفی ، قم ، ۱۹۸۳ م.

۴. محمد حسین طباطبایی ، المیزان فی تفسیر القرآن ، مؤسسه اعلمی ، بیروت ، چاپ سوم ، ۱۹۷۳ م.

۵. عبدا... بن عمر بیضاوی ، انوارالتنزیل و اسرار التاویل ، مؤسسه اعلمی ، بیروت ، ۱۴۱۰ هـ ق.



٦. سيد مصطفى خميني ، تفسير القرآن الكريم (مفتاح احسن الخزائن الالهيه) ، ج ١-٥ ، مؤسسه تنظيم و نشر آثار امام خميني (ره) ، چاپ اول ، ١٤١٨ هـ.ق.
٧. محمود بتن عمر زمخشرى ، الكشاف عن حقائق غوامض التنزيل و عيون الاقاويل فى وجوه التاويل ، قاهره ، چاپخانه استقامت ، ١٩٥٣ م.
٨. محمد على ايازى ، المفسرون حياتهم و منتهجهم ، وزارت ارشاد اسلامى ، تهران ، چاپ اول ، ١٤١٤ هـ.ق.
٩. محمد هادى معرفت ، التفسير و المفسرون فى ثوبه القشيب ، دانشگاه رضوى علوم اسلامى ، مشهد ، ١٤١٨ هـ.ق.



نام درس: نثر عربی از آغاز تا دوره معاصر

نوع واحد: اصلی

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: آشنایی با سیر تحول انواع فنون نثر عربی در دوره های جاهلی، اسلامی، اموی، عباسی،

اندلس، میانه و نقد آنها.

سرفصل:

- تحلیل، بررسی، و نقد فنون خطابه در دوره های مختلف یاد شده
- تحلیل و بررسی سبک قرآن
- تحلیل و بررسی سبک کلام نبوی و علوی
- تحلیل و بررسی فن ترسل در ادبیات قدیم عربی
- تحلیل و بررسی فن سیره نویسی و انواع آن در ادبیات قدیم عربی
- تحلیل و بررسی فن سفرنامه نویسی (رحله) در ادبیات قدیم عربی
- تحلیل و بررسی فن مقامه نویسی، تحول و تطور آن
- تحلیل و بررسی اشکال داستانی در ادبیات قدیم عربی

فهرست منابع:

- ۱- شوقی ضیف ، الفن و مذاهبه فی النثر العربی، دارالمعارف بمصر ، ط ۱۳ ، بی تا
- ۲ - تطور الاسالیب النثریه فی الادب العربی ، دار العلم للملایین ، بیروت ، ۱۹۸۲ م .
- ۳- موسی سلیمان ، الادب القصصی عند العرب ، دارالکتاب ، بیروت ، ۱۹۶۶ م .
- ۴- زکی مبارک ، النثر الفنی فی القرن الرابع الهجری، دارالجیل ، بیروت ، ۱۹۸۵ م .
- ۵ - شوقی ضیف ، فنون الادب العربی(فن المقامه)، دار المعارف بمصر ، بی تا



٦ - على حب الله ، المقدمه في النشر العربي (مشروع رؤيه جديده في تقنيات البحث و الكتابه).

دارالهادى ، بيروت ، ٢٠٠١ م .

٧- مصطفى ناصف ، محاورات مع النشر العربي . الكويت ، عالم المعرفة ، ١٩٩٧ م .

٨- عبدالله ابراهيم ، النشر العربي القديم (بحث في البنيه السرديه) ، دوحه (قطر) ، ط١ ، ٢٠٠٢ م .

٩ - عمر الدقاق ، اعلام النشر الفنى فى العصر العباسى ، دار الرفاعى و دارالقلم العربى ، سوريا ، ط١

، ٢٠٠٤ م .

١٠ - انيس المقدسى ، تطور الاساليب النثرية فى الادب العربى ، دارالعلم للملایین ، بيروت ، ط١ ،

١٩٦٠ م .



Handwritten signature and stamp of the National Library and Archives of the Islamic Republic of Iran. The signature is in black ink and the stamp is in blue ink.

عنوان درس : شعر عربی از آغاز تا دوره ی معاصر

نوع درس : اصلی

تعداد واحد : ۲

پیش نیاز : ندارد

هدف : آشنایی با مهمترین سبکهای شعر عربی از آغاز تا عصر نهضت و نیز بررسی و نقد اشعار شعرای بنام این دوره

سرفصل :

۱. بررسی مهمترین مدارس شعری

- دوره جاهلی :

صنعت در شعر جاهلی

ویژگی های شعر جاهلی

شعر و موسیقی (شعر سنتی و شعر غنایی)

_ دوره اسلامی :

اسلام و شعر

تقلید و تجدید

_ دوره اموی

استقلال در فنون

شعر و موسیقی

_ دوره ی عباسی

ظهور مدرسه تصنیع

نوگرایی در شعر

صنعت و تعقید

تصنیع و تعقید

سبک تصنع

_ شعر در اندلس

دوره مغولی _ مملوکی

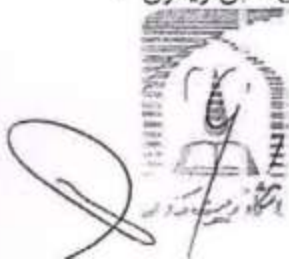
دوره عثمانی

۲. بررسی نمونه ای از اشعار شعرای بنام دوره های مختلف ادبی از آغاز تا عصر نهضت از جمله :

زهیرابن ابی سلمی ، عنتره بن شداد ، خنساء ، حسان ابن ثابت ، اعی ، بختری ، جمیل ابن معمر

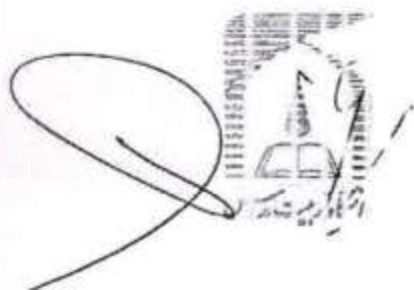
، عمرابن ابی ربیع ، اخطل ، ابن معتر ، متنبی ، مهیار دیلمی ، ابو العلاء المعری ، ابن زیدون ،

بهاء زهیر ، ابن نباته ، صفی الدین حلی ، ابن خفاجه



فهرست منابع :

- _ شوقى ضيف : الفن و مذاهبه فى الشعر العربى ، دار المعارف ، مصر
تاريخ الادب العربى ، العصر الجاهلى ، دار المعارف ، مصر
تاريخ الادب العربى ، العصر الاسلامى ، دار المعارف ، مصر
تاريخ الادب العربى ، العصر العباسى الاول ، دار المعارف ، مصر
تاريخ الادب العربى ، العصر الثانى ، دار المعارف ، مصر
تاريخ الادب العربى ، عصر الدول و الامارات ، دار المعارف ، مصر
_ على سليمان : الشعر الجاهلى و اثره فى تغيير الوقايع ، وزاره الثقافه ، دمشق ، ٢٠٠٠م.
_ عبد الرحمن بدوى ، دراسات المستشرقين حول صحه الشعر الجاهلى ، ط. ٢ . دار العلم للملايين ،
بيروت ، ١٩٨٦م.
_ المفضل ابن الضبى : المفضليات ، تحقيق ، احمد محمد شاكر ، ط ١٠ ، دار المعارف ، مصر ،
١٩٩٢م.
_ ابى سعيد عبد الملك بن قريب : الاصمعيات ، تحقيق احمد محمد شاكر و عبد السلام هارون ،
ط ٧ ، دار المعارف ، مصر ، ١٩٩٣م.
_ الاب لويس شيخو ، شعراء النصرانيه بعد الاسلام ، ط ٤ ، دار المشرق ، بيروت ، ١٩٩١م.
_ دواوين الشعراء
_ عبد القادر القط ، فى الشعر الاسلامى والاموى ، دارالنهضة العربيه ، بيروت ، ١٩٨٧م.
_ جهانگير اميرى ، تاريخ الادب العربى فى العصرين المملوكى و العثمانى ، سمت ، تهران ، ١٣٨٧
_ عمر فروخ ، تاريخ الادب العربى ، دار العلم للملايين ، بيروت ، ١٩٦٨م.
_ كارل بروكلمان ، تاريخ الادب العربى ، دارالمعارف ، مصر ، ١٩٥٩م.
_ عمر موسى پاشا ، تاريخ الادب العربى (العصر المملوكى) ، دار الفكر ، المعاصر ، بيروت ، ١٩٩٩م.
_ محمد على آذر شب ، الادب العربى فى الاندلس ، تاريخ و هنوس ، تهران ، سمت ، ١٣٨٧
_ عمر موسى پاشا ، محاضرات فى الادب المملوكى ، احسان ، دمشق ، ١٩٨٧م.



نام درس : نثر معاصر عربی

نوع درس : اصلی

تعداد واحد : ۲

پیش نیاز : ندارد

هدف : آشنایی با مهمترین منابع عرصه ادبیات منثور معاصر و شناخت فنون نثر و مشاهیر آن از عصر نهضت تا به امروز

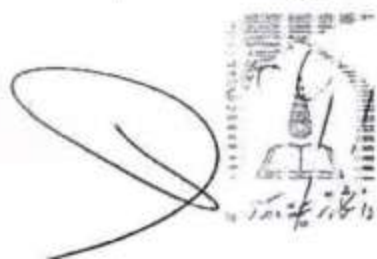
سرفصل :

- ۱- وضعیت نثر پیش از عصر نهضت
- ۲- عوامل نهضت ادبی در نثر
- ۳- شاخه های نثر معاصر
- خطابه ، انواع ، مشاهیر
- روزنامه ، انواع ، مشاهیر
- مقاله ، انواع ، مشاهیر
- داستان (داستان بلند ، داستان کوتاه ، نمایشنامه) با ذکر نمونه هایی از انواع داستان و تحلیل آن

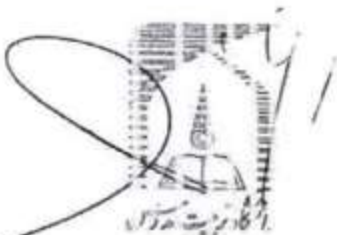


فهرست منابع :

- _ محمد المتانی ، الصراع بين القديم و الجديد في الادب العربي الحديث . ج ۱ ، ط ۱ ، دارالبيضاء ، بيروت
- _ عادل فريجات ، النقد التطبيقي للقصة القصيره في سوريا ، منشورات اتحاد الكتاب ، دمشق ، ۲۰۰۲م.
- _ فرحان بلبل ، النص المسرحي ، الكلمه و الفعل ، منشورات اتحاد الكتاب العرب ، دمشق ، ۲۰۰۳م.
- _ خليل موسي ، المسرحيه في الادب العربي الحديث ، منشورات اتحاد انكتاب العرب ، دمشق ، ۱۹۹۷م.
- _ حوريه محمد حمد ، حركه النقد المسرحي في سوريا ، منشورات اتحاد الكتاب ، ۱۹۹۸م.



- شفيق البقاعي ، الانواع الادبيه مذاهب و مدارس ، ط ١ ، مؤسسه عز الدين للطباعة و النشر ، ١٩٨٥
- عاطف الواقى ، العقل و التنوير في الفكر العربي المعاصر ، دارقباة ، مصر ، ١٩٩٨م.
- جورج طرابيشي ، الروائي و بطله ، ط ١ ، دارالآداب ، بيروت ، ١٩٩٥م.
- سامي سويدان ، ابحاث في النص الروائي العربي ، ط ١ ، دارالآداب ، بيروت ، ٢٠٠٠م.
- انيس المقدسي ، الفنون الادبية و اعلامها في النهضة العربية الحديثة ، ط ٥ ، دارالعلم للملايين ، بيروت ، ١٩٩٠م.



عنوان درس : شعر معاصر عربی

نوع درس: اصلی

تعداد واحد: ۲

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با مهم ترین عوامل نوگرایی در شعر معاصر عربی؛ بررسی مکاتب و گرایش های

شعری معاصر و نقد و بررسی اشعار شعرای بنام در جهان عرب در قرن های ۱۹، ۲۰؛ و دهه اخیر

سرفصل :

- تاریخ معاصر و نقش نهضت های فکری در نهضت ادبی
- بررسی مهم ترین سبک ها و مدارس شعری از قرن ۱۸ تا کنون
 - عصر بازگشت
 - شعر بین سنت و مدرنیته
 - شعر و زمان
 - مسئولیت شاعر
 - شعر موطن - شعر مهاجر
 - رمانتیسم
 - ریشه های شعر نو
 - واقع گرایی
 - رمزگرایی
 - سپیکهای نوین
- بررسی اشعار:
 - شاعران بنام کلاسیک



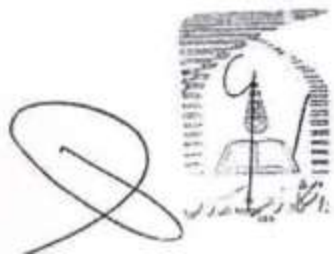
- ----- رمانتیسیم
- ----- واقع گرا
- ----- رمزی
- ----- دیگر مکاتب

- توجه:

- برای این درس حداقل یک سفر دانشگاهی به کشورهای عربی در نظر گرفته شده است.

فهرست منابع:

- عبد الغنی باره ، اشکالیه تاصیل الحدائنه، الهیئنه المصریه العامه للکتاب
۲۰۰۵م.
- محمد مفید قمیحه ، الاتجاه الانسانی فی الشعر العربی المعاصر ، ط ۱، دار
الافاق الجدیده، بیروت ، ۱۹۸۱
- محمد النویهی ، قضیه الشعر الجدید، ط ۲، دارالفکر، بیروت ف ۱۹۷۱م.
- خفاجی محمد عبد المنعم ، دراسات فی الشعر العربی الحدیث و المعاصر ، دار
الجيل، بیروت . ۱۹۹۲م.
- گنورکی پله خانوف؛(بی تا) در باره ادبیات؛ ترجمه منوچهر هزار خانی؛
چ ۲؛ انتشارات رواق؛ تهران
- سعید خالده ، حركیه الانداع، دارالفکر، بیروت ، ۱۹۹۷م.
- ابو شباب واصف ، القديم و الجدید فی الشعر العربی الحدیث ، ۱۹۹۹م.
- ضیف شوقی، دراسات فی الشعر العربی الحدیث ، ۱۹۸۸م.
- محمد عبدالله (لانا) عطوات ، الاتجاهات الوطنیه فی الشعر الفلسطینی المعاصر
من ۱۹۱۸ الی ۱۹۶۸، دارالعلم الملايين ، بیروت



- عزالدين اسماعيل، في قضايا الشعر العربي المعاصر، المنظمة العربية للتربية و
الثقافة، تونس، ١٩٨٨م.

- يوسف عزالدين، التجديد في الشعر الحديث، ط.١، دارالمدى، سورية،
٢٠٠٧م.

- سميح القاسم، الأعمال الكاملة؛ ج ١، دار السعد الصباح، ١٩٩٣م.

- ابراهيم محمد منصور، الشعر والتصوف، الأثر الصرفي في الشعر العربي
المعاصر (١٩٤٥_١٩٩٥)، دارالأمين للطباعة، القاهرة، ط١، ١٩٩٩م.

- شوقي شوقي يوسف بهنام، البياتي وسطوة المقدس - رؤية نفسية

[www.arabicnadwa.com /](http://www.arabicnadwa.com/)

- صلاح فضل، الأساليب الشعرية المعاصرة، دار الآداب، بيروت، ط١، ١٩٩٥م.

- رجاء عيد، لغة الشعر، قراءة في الشعر العربي الحديث، منشأة المعارف،

الاسكندرية، ١٩٨٥م

- ضياء خضير، شعر الواقع وشعر الكلمات، دراسات في الشعر العراقي الحديث

، اتحاد الكتاب العرب، دمشق، ٢٠٠٠م

- عبدالوهاب البياتي، الأعمال الشعرية في المجلدين، المؤسسة العربية

للدراسات والنشر، بيروت، ١٩٩٥م.

- ايليا ابو ماضي، ديوان، تحقيق: زهير ميرزا، دار العودة، بيروت

- وداوين ديكر شوراي معاصر



نام درس: نقد ادبی

نوع واحد: اصلی

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: آشنایی با سیر تحول نقد ادبی عربی قدیم و جدید و بررسی مکاتب نقدی معاصر و انعکاس

آنها در نقد ادبی عربی

سرفصل:

- تبیین مفهوم نقد در نقد قدیم مخصوصاً یونان و روم و عرب

- تاریخچه نقد ادبی در ادبیات عربی

- مکاتب نقدی معروف دنیا، نظریه ادبی و سبک شناسی

- نقد تطبیقی

- ارتباط نقد ادبی جدید با علومى مانند زبان شناسی، جامعه شناسی، فلسفه، ادبیات تطبیقی و...

- نقد نمونه ای از شعر و نمونه ای از نثر بر اساس آخرین دستاوردهای نقدی

- فنون ادبی شعری و نثری و نحوه نقد آنها

فهرست منابع:

۱- عبد العزيز عتيق، تاريخ النقد الادبي عند العرب، دار النهضة العربية، ۱۹۷۴ م.

۲- محمد طه ابراهيم، تاريخ النقد الادبي عند العرب، دار الحكمة، بيروت، ۱۹۷۳ م.

۳- محمد مندور، النقد المنهجي عند العرب، دار نهضة مصر، القاهرة، بی تا

۴- محمد زكى العشماوى، قضايا النقد الادبي المعاصر، الهيئة المصرية العامة، ۱۹۷۵ م.

۵- محمد غنيمى هلال، النقد الادبي الحديث، بيروت، دار العودة، بی تا

۶- جابر المنصوري، النقد الادبي الحديث، دارعمار، ط ۱، ۲۰۰۰ م.



- ٧- د . ميجان الرويلي و د . سعد البازغي ، دليل الناقد الادبي ، المركز الثقافي العربي ، بي تا
٨- محمد زغلول سلام ، تاريخ النقد العربي ، دارالمعارف ، مصر ، ١٩٦٤ م .
٩- احمد امين ، النقد الادبي ، دارالكتاب العربي . بيروت . ١٩٦٧ م .
١٠- سيد قطب ، النقد الادبي اصوله و مناهجه ، دارالشروق ، بيروت ، ط١٩٠٦ ، ٢٠٠٦ م .
١١- د . صلاح فضل ، مناهج النقد المعاصر ، ميريت للنشر و المعلومات ، القاهرة ، ٢٠٠٢ م .



عنوان درس : فلسفه هنر و ادبیات

نوع درس: اختیاری

تعداد واحد: ۲ واحد

پیشنیاز: ندارد

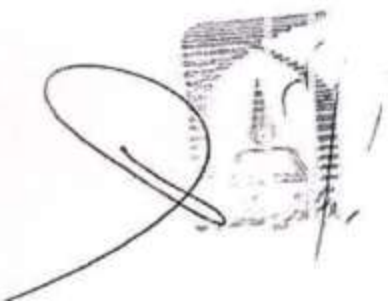
هدف: شناخت ماهیت هنر و ادبیات و ضرورت آن در روند تکامل اجتماعی به منظور شناخت بیشتر انسان و اجتماعی کردن فردیت وی، شکوفایی استعدادها و کمال گرایی و آشنایی با دیدگاه متفکران قدیم و جدید در این زمینه

سرفصل :

- فلسفه ، هنر و ادبیات- فلسفه در هنر و ادبیات- فلسفه هنر و ادبیات
- تاثیر فلسفه بر هنر و ادبیات- تاثیر شعر بر فلسفه
- پیدایی زبان
- هنر و جامعه- ادبیات و جامعه
- نسبت هنر و حقیقت
- هنر و زیبایی در فرهنگ های مختلف
- هنر کلاسیک
- زیبایی و زیبایی شناختی فلسفی در هنر و ادبیات مدرن
- فلسفه هنر در عصر روشنگری
- هنر اسلامی و تفاوت آن با هنر غربی
- مفاهیم مطرح در فلسفه ادبیات

○ مولف کیست

○ خواننده کیست

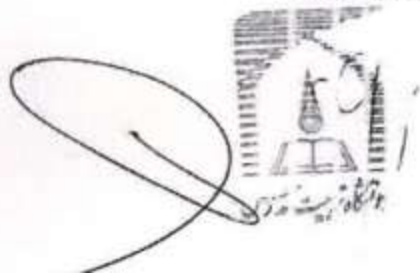


- ادراک هنری در برابر فهم معنا
- ادراک هنری در برابر تجربه لذت خواننده
- مفهوم صدق
- شکل و محتوی

- فلسفه پست مدرن و زیبایی شناسی
- ادبیات اسلامی
- ادبیات و هنر در ایران،

فهرست منابع:

- گئورکی پله خانوف: (بی نا) درباره ادبیات؛ ترجمه منوچهر هزارخانی؛ ج ۲؛ انتشارات رواق؛ تهران
- سیمین دانشور، شناخت و تحسین هنر؛ نشر سیامک؛ تهران، ۱۳۷۵
- ارنست فیشر، ضرورت هنر در روند تکامل اجتماعی؛ ت: فیروز شیروانلو؛ ج ۷؛ توس تهران، ۱۳۵۸
- محمد مدد پور، آشنایی با آرای متفکران در باره هنر؛ ج ۱؛ سوره مهر؛ تهران ۱۳۸۴.
- ابراهیم زکریا، فلسفه الفن فی الفكر المعاصر؛ دار مصر للطباعة، ۱۹۶۱ م.، مصر (قاهره)
- لئون تولستوی، هنر چیست، ت: کاوه دهگان، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۲
- بابک احمدی، حقیقت و زیبایی، تهران، نشر مرکز، ۱۳۸۴
- فلیسین شاله، شناخت زیبایی؛ ت: علی اکبر بامداد؛ طهوری؛ تهران، ۱۳۵۷
- افلاطون، ضیافت، ت: محمد حسن لطفی، خوارزمی، تهران، ۱۳۵۷



- مبانی فلسفه هنر . آن شپرد ، ت : علی رامین ، نشر علمی و فرهنگی ،
تهران ، ۱۳۸۸
- محمد ضمیران ، درآمدی بر نشانه شناسی و هنر ، تهران ، قسه ، ۱۳۸۳
- دیوید دیچز - شیوه های نقد ادبی ترجمه ی دکتر غلامحسین یوسفی و
محمد تقی صدقیانی ، نشر علمی ، ۱۳۶۶
- حسن بلخاری قهی ، حکمت، هنر و زیبایی (مجموعه مقالات) ، دفتر نشر
فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۸۴
- ف. کاپلستون، تاریخ فلسفه، یونان و روم، برگردان، جلال الدین مجتبوی ،
تهران ، انتشارات علمی و فرهنگی ، سروش ، ۱۳۷۵
- محمد تقی زاده ، هنر و انتقال معنا ، فصلنامه هنر، شماره ۴۹، ۱۳۸۰
- زهرا رهنورد ، حکمت هنر اسلامی ، تهران ، سمت ، ۱۳۷۸



نام درس: مکاتب ادبی

نوع درس: اختیاری

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: آشنایی با مکاتب معروف ادبی غرب و نقد و تحلیل مبانی آن

سر فصل: تحقیق و بررسی مفصل در انواع مکتبهای ادبی جهان مانند مکتب کلاسیسم،

رمانتیسم، رئالیسم، ناتورالیسم، اگزیستانسیالیسم، سورئالیسم به همراه تحلیل و نقد نمونه هایی از مکتبهای مذکور از ادبیات عربی.

در کنار نقد و تحلیل مکاتب یاد شده، مکتب اسلامی در ادبیات هم مورد بررسی قرار می گیرد و نمونه هایی از شعر و نثر منبعث از مکتب ادبی اسلام، مورد تحلیل و ارزیابی قرار می گیرد.

فهرست منابع:

۱- د. محمد مندور، فی الادب و النقد، مطبعه نهضه مصر، القاوه، بلاتاریخ

۲- د. محمد مندور، الادب و مذاهبه، دار صادر، بیروت، ۱۹۷۶م

۳- یاسین الایوبی، مذاهب الادب (معالم و انعکاسات)، دار العلم للملایین، بیروت، الطبعه

الثانیه، ۱۹۸۴م

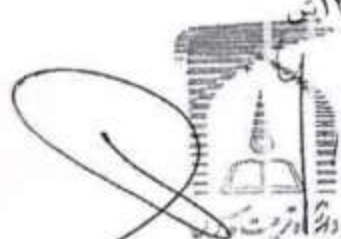
۴- محمد عبدالمنعم خفاجی، مذاهب الادب، المطبعه المنیره بالازهر، الطبعه الاولى، ۱۹۵۳ م

۵- المدارس الادبیه و مذاهبها مج ۱-۲، دارالفکر اللبنانی، بیروت، ۱۹۹۴م

۶- نجیب الکیلاتی، اسلام و مکاتب ادبی، (ترجمه نوید کاکاوند)، سازمان تبلیغات اسلامی،

تهران، ۱۳۷۶ش

۷- سیدرضا حسینی، مکتبهای ادبی ح ۱، نیل و نگاه، تهران، چاپ دوم، ۱۳۶۶ش



٨- عبدالحميد جيده، الاتجاهات الجديده فى الشعر العربى المعاصر، مؤسسهُ نوفل، بيروت، الطبعه الاولى، ١٩٨٠م

٩- انيس المقدسى، الاتجاهات الادبيه فى العالم العربى الحديث، دارالعلم للملايين، بيروت

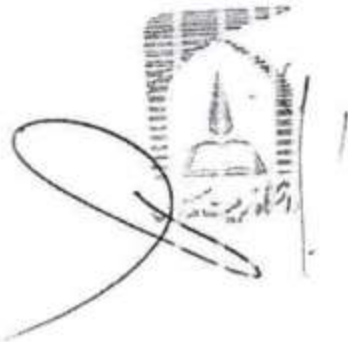
١٠- حسام الخطيب، محاضرات فى تطور الادب الاوربى و نشأه مذاهبه و اتجاهاته النقدية، مطبعه طربين، دمشق، ١٩٧٤م

١١- عبدالحميد برزوينه، نظريه الادب فى ضوء الاسلام ج١-٣، دار البشير، الاردن. عمان، ١٩٩٠م

١٢- وليد قصاب، المذاهب الغربيه (رؤيه فكريه و فنيه)، مؤسسهُ الرساله للطباعه و النشر و التوزيع، بيروت، الطبعه الاولى، ٢٠٠٥م

١٣- محمد عبدالمطلب، ذاكره النقد الادبى، المجلس الاعلى للثقافه، القايره، ٢٠٠٨م

١٤- عبدالرزاق الاصفر، المذاهب الادبيه لدى الغرب، اتحاد الكتاب العرب، دمشق، ١٩٩٩م



نام درس: ادبیات تطبیقی

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: بررسی چگونگی ظهور و پیدایش علم ادبیات تطبیقی به عنوان علمی نو ظهور و بررسی مکاتب و جریانهای مختلف ادبیات تطبیقی و کاربرد آنها در بررسی و نقد متون و ارتباط آن با سایر عرصه ها مانند مطالعات فرهنگی، مطالعات ترجمه و مانند آن

سرفصل:

- ارائه تعریفی جامع و مانع از ادبیات تطبیقی
- بررسی مکاتب ادبیات تطبیقی و خاستگاه آن و تبیین نقاط قوت و ضعف آن
- موضوعات و عرصه های پژوهش در ادبیات تطبیقی
- مشکلات ادبیات تطبیقی (در گذشته، حال و آینده)
- جهانی شدن و جهانی سازی و ارتباط آن دو با ادبیات تطبیقی
- ادبیات تطبیقی و ارتباط آن در نزدیک کردن دو ادبیات فارسی و عربی
- نقد تطبیقی نمونه های ادبی بر اساس مکاتب سه گانه معروف در عرصه ادبیات تطبیقی (مکتب امریکایی، مکتب فرانسه، و مکتب اروپای شرقی)
- نظریه ادبیات تطبیقی اسلامی

فهرست منابع:

- ۱- محمد غنیمی هلال، الادب المقارن، دار نهضة مصر للطبع و النشر، القاهرة، بی تا
- ۲- طه ندی، الادب المقارن، دار النهضة العربیه، بیروت، الطبعة الثانية، ۱۹۹۲م
- ۳- حسام الخطیب، آفاق الادب المقارن (عربیا و عالمیا)، دار الفكر، دمشق، الطبعة الثانية، ۱۹۹۹م



دانشگاه تهران
کتابخانه مرکزی

- ٤- مكي طاهر احمد ، الادب المقارن (اصوله و تطوره و مناهجه) ، دارالمعارف ، القايره ، ١٩٨٧ م .
- ٥- مكي طاهر احمد ، الادب المقارن، دراسات نظريه نظريه و تطبيقيه ، دارالمعارف ، القايره
١٩٩٢ م .
- ٦- حسين مجيب المصري ، صلات بين العرب و الفرس و الترك ، الدار الثقافيه للنشره ، القايره ،
٢٠٠١ م .
- ٧- شوقي رضوان احمد ، مدخل الى الدرس الادبي المقارن ، دارالعلوم العربيه ، بيروت ، ١٩٩٠ م .
- ٨- طحان ريمون ، الادب المقارن و الادب العام، دار الكتاب اللبناني ، بيروت ، ١٩٧٢ م .
- ٩ - عبده عبود ، الادب المقارن (مشكلات و افاق) ، اتحاد الكتاب العرب ، دمشق ، ١٩٩٩ م .



نام درس: مباحث عالی علوم بلاغی

نوع درس: اختیاری

پیش نیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: شناخت ارزشهای هنری در آثار منظوم و منثور به همراه درک و حفظ زیبایی های آن و دستیابی به معیارهایی برای تشخیص نقص و کمال و صعود و هبوط و حسن و قبح در گزینش و چینش و آفرینش مهارتهای ادبی.

علم بلاغت از ترکیبهای نظام مند سراغ می گیرد و ساختارهای سحرانگیز را شناسایی می کند.

علم بلاغت مجموعه ای از دانش های مختلفی چون: لغت، صرف و نحو، علوم قرآنی، نصوص و متون، نقد و روانشناسی میباشد.

سرفصل دروس:

۱- علم معانی

۲- علم بیان

۳- علم بدیع

علم معانی:

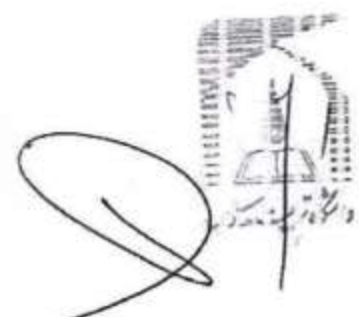
- تقدیم و تأخیر مسند و مسند الیه

- انشاء و خبر، جمله انشائیة و جمله خبریه

- مبحث قصر

- فصل و وصل

- ایجاز و اطناب



علم بيان:

- تشبيه (ضمني، مقلوب، مركب)

- مجاز

- استعاره

- كناية

بديع:

محسنات لفظي (جناس، ترصيع، لزوم ما لا يلزم، ردالعجز على الصدر و رد الصدر على العجز، تلميح،

تضمن، اقتباس، حسن ابتداء، تخلص).

محسنات معنوي (توريه، استخدام، مقابله، مراعاة النظر، مشاكنه).

فهرست منابع :

١- د . احمد مطلوب ، اساليب بلاغيه ، نشر وكالة المطبوعات ، الكويت ، ط ١ ، ١٩٨٠م .

٢- الجرجاني، اسرار البلاغه ، صححه محمد رشيد رضا ، دارالمعرفه ، بيروت ، لبنان ، ١٩٨٧م .

٣- د . عز الدين اسماعيل ، الاسس الجماليه في النقد الادبي ، دارالفكر العربي ، مصر ، ١٩٧٤م .

٤- القزويني ، الايضاح في علوم البلاغه ، تحقيق د . محمد عبدالمنعم الخفاجي ، دارالجيل ،

بيروت ، ١٩٩٣ م .

٥- د . شوقي ضيف ، البلاغه تطور وتاريخ ، دارالمعارف ، مصر ف ١٩٧٦ م .

٦- د . صلاح فضل ، بلاغه الخطاب و علم النص . سلسله عالم المعرفه ، الكويت ، عدد ١٦٤ ،

١٩٩٢م .

٧- د . منير سلطان ، بلاغه الكلمه والجمله والجميل ، منشاه المعارف بالاسكندريه ، مصر ،

١٩٩٧ م .

٨- حمادي صمود ، التفكير البلاغي عندالعرب ، منشورات الجامعه التونسيه . تونس ، ١٩٨١م .

٩- احمد الهاشمي ، جواهر البلاغه في المعاني والبيان والبديع ، ط ١٢ ، بيروت



١٠- الجرجاني ، دلائل الاعجاز ، تحقيق محمود شاکر ، مكتبه الخابخي ، القايره ، ١٩٨٤م .

١١- التفزازاني ، مختصر المعاني ، قم ، د . ت .

١٢- الزمخشري ، الكشاف ، دارالفكر للطباعة و النشر ، بيروت ، د . ت .

١٣- احمد بدوي ، من بلاغه القرآن ، مكتبه نهضة مصر ، القايره ، ط ٣



نام درس : پژوهش‌های ادبی و زبان‌شناسی در قرآن

نوع درس: اختیاری

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد واحد : ۲

هدف: آشنایی با مباحث زبان‌شناسی و ادبی قدیم و جدید در قرآن به منظور فهم دقیق، عمیق و متناسب با مقتضیات عصر.

سرفصل:

سیری در کتب اعجاز قرآن و تحول و تطور آنها، تصویرگری هنری در قرآن، مبحث الفاظ و نشانه‌شناسی الفاظ در قرآن، تحلیل زبان قرآن، زیبایی‌شناسی اسلوب قرآن، معنا‌شناسی و فهم متن، نظم قرآن، تحلیل ساختارگرایانه متن قرآن، مباحث هرمنوتیک و تأویل النص، قصه‌های قرآن در ترازوی نقد ادبی جدید و هر نوع مباحث دیگری که به مسائل زبانی، هنری و ادبی قرآن کریم مربوط می‌شود.

فهرست منابع:

۱- محمد باقر سعیدی روشن، تحلیل زبانی قرآن و روش‌شناسی فهم آن، سازمان انتشارات

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و پژوهشکده حوزه و دانشگاه، قم، چاپ اول ۱۳۸۳

۲- نصر حامد ابو زید، مفهوم النص (دراسة فی علوم القرآن)، المركز الثقافی العربی، بیروت، ۱۹۹۶

۳- نصر حامد ابو زید، الخطاب الدینی رؤیة نقدیة، سینا، القاهرة ۱۹۹۴

۴- توشیهیکو ایزوتسو، خدا و انسان در قرآن (معناشناسی جهان بینی در قرآن)، ترجمه احمد

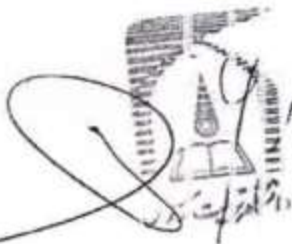
آرام، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۶۸

۵- توشیهیکو ایزوتسو، ساختمان معنایی مفاهیم اخلاقی-دینی در قرآن، ترجمه فریدون بدره‌ای،

قلم، تهران، ۱۳۶۰



- ٦- محمد رضا باطنى، زبان و تفكر، فرهنگ معاصر ايران، تهران، ١٣٦٩
- ٧- باقلاى محمد بن الطيب، اعجاز القرآن، مؤسسة الكتب الثقافية، بيروت، ١٩٨٦م
- ٨- عبدالله محمود شحاتة، الأشباه و النظائر فى القرآن الكريم، الهيئة المصرية العامة للكتاب، ١٩٧٥م
- ٩- سيد قطب، التصوير الفنى فى القرآن، بي جا، بي تا
- ١٠- تصحيح اكبر بهروز، الوجوه و النظائر فى القرآن، انتشارات دانشگاه تبريز، تبريز
- ١١- الزمخشري، تفسير الكشاف، نشر البلاغة، قم، چاپ اول، ١٤١٥ د.ق.
- ١٢- اميرعباس على زمانى، زبان دين، مركز مطالعات و تحقيقات اسلامى، قم، ج اول، ١٤٠٥.ق.
- ١٣- احمد ياسوف، جماليات الاسلوب القرآنى، دمشق، دارالمكتب، چاپ اول، ١٩٩٤م.
- ١٤- عبدالسلام احمد الراغب، الدراسة الأدبية (النظرية و التطبيق نصوص قرآنية)، دار الرفاعى للنشر و التوزيع، سوريا، الطبعة الأولى ٢٠٠٥م.
- ١٥- نور الدين عتر، القرآن الكريم و الدراسات الأدبية، منشورات جامعة دمشق، سوريا، ١٩٩٣
- ١٦- عبدالعال سالم مكرم، اللغة العربية فى رحاب القرآن الكريم، عالم الكتب، بي جا، چاپ اول، ١٩٩٥م
- ١٧- احمد مختار عمر، أسماء الله الحسنى (دراسة فى البنية و الدلالة)، القاهرة، ١٩٩٩م
- ١٨- رمضان عبدالتواب، مباحثى در فقه اللغة و زبان شناسى عربى، ترجمه حميد شىخى، آستان قدس رضوى، مشهد، ١٣٧٤
- ١٩- عبدالقاهر الجرجانى، دلائل الإعجاز، تعليق الدكتور محمد رشيد رضا، دار المعرفه، بيروت، الطبعة الاولى، ١٤١٥
- ٢٠- محمد محمد يونس على، المعنى و ظلال المعنى (أنظمة الدلالة فى العربية)، دار المدارس الاسلامى، بيروت، الطبعة الثانية، ٢٠٠٧م
- ٢١- ابو منصور الثعالبى، فقه اللغة و اسرار العربية، تحقيق ياسين الايوبى، المكتبة العصرية، بيروت، بي تا
- ٢٢- بنت الشاطى، الاعجاز البيانى للقرآن، دارالمعارف، القاهرة، ط ٣، بي تا



- ٢٣- حسين جمعة، التقابل الجمالي في النص القرآني، دارالنمير، دمشق، ٢٠٠٥م.
- ٢٤- تمام حسان، اللغة العربية معناها و مبنائها، مطابع الهيئة المصرية العامة، القاهرة، ١٩٧٣م.
- ٢٥- محمد الامين الخضري، اعجاز البياني في صيغ الالفاظ، مطبعة الحسين الاسلاميه، القاهرة، ١٩٩٣م.
- ٢٦- مصطفى صادق الرافعي، اعجاز القرآن و البلاغة النبوية، منشورات محمد علي بيضون، دار الكتب العلمية، بيروت، ٢٠٠٠م.
- ٢٧- محمد المبارك، دراسة أدبية لنصوص من القرآن، دار الفكر، دمشق، ط ١٩٧٣م.
- ٢٨- محمود السيد شيخون، الاعجاز في نظم القرآن، المؤسسة العربية الحديثة للطبع و النشر والتوزيع، القاهرة، ١٩٨٨م.
- ٢٩- فاضل صالح السامرائي، بلاغة الكلمة في التعبير القرآني، دارعمار، عمان، ٢٠٠١م.
- ٣٠- مشكور كاظم العوادى، البحث الدلالي في تفسير الميزان، مؤسسة البلاغ، بيروت، ط ١، ٢٠٠٣م.



نام درس: مباحث عالی صرفی و نحوی

نوع درس: اختیاری

پیشنیاز: ندارد

تعداد واحد: ۲

هدف: تسلط علمی دانشجویان بر علم صرف و نحو و تحولات آن به منظور ورود صحیح و آگاهانه به

عرصه گسترده پژوهشها و توانایی انتقال آن به نسلهای بعد.

سرفصل: منتخبات موضوعی و هدفمند از منابع اصیل زیر:

۱- الکتاب، سیبویه

۲- معانی القرآن، فراء

۳- الانصاف فی مسائل الخلاف، ابوالبركات ابن الانباری

۴- الايضاح فی علل النحو، الزجاجی

۵- الخصائص، ابن جنی

۶- مغنی اللیب، ابن هشام

با تکیه بر موضوعاتی مانند قیاس، سماع، عامل، تعلیل، استدلال، سیر تحول تاریخ نحو، ارتباط نحو

عربی با مسائل نوین زبان شناسی.

فهرست منابع:

المصادر

۱- نورالدین الاشمونی، شرح الاشمونی علی الفیه ابن مالک، مکتبه دار احیاء الکتب العربیه،

القاهره، د. ت.

۲- کمال الدین ابوالبركات الانباری، الانصاف فی مسائل الخلاف بین النحویین المصریین

والکوفیین، دارالفکر، د. ت.



٣- ابوالفتح عثمان ابن جنى ، الخصائص ، الهيئة المصرية العامة للكتاب ، دار الشؤون الثقافيه العامه ، بغداد ، ١٩٩٠ م .

٤- الرضى ، شرح الكافيه فى النحو لابن الحاجب ، دارالكتب العلميه ، بيروت ، ١٩٨٥ م .

٥- الزجاجى ، الايضاح فى علل النحو ، تحقيق : مازن مبارك ، دمشق ، مطبوعات مجمع اللغه العربيه

٦- سيويه ، الكتاب ، تحقيق و شرح : عبدالسلام محمد هارون ، ط ١ ، دارالجيل ، بيروت ، ١٩٩١ م .

٧- ابن مضائى القرطبى ، كتاب الرد على النحاه ، تحقيق : شوقى ضيف ، دارالمعارف ، د . ت .

٨- ابن هشام ، شرح شذور الذهب فى معرفه كلام العرب ، دارالفكر ، بيروت ، ١٩٨٥ م .

٩- ابن هشام ، شرح قطر الندى و بل الصدى ، بيروت ، دمشق ، ١٩٩٠ م .

١٠- ابن هشام ، مغنى اللبيب عن كتب الاعاريب ، ط ٦ ، دارالفكر ، بيروت ، ١٩٨٥ م .

المراجع :

١١- احمد المتوكل ، الجمله المركبه فى اللغه العربيه ، ط ١ ، رياض ، ١٩٨٧ م .

١٢- تمام حسان ، اللغه العربيه ، معناها و مبناها ، ط ٢ ، الهيئة المصرية العامة للكتاب ،

١٩٧٩

١٣- النحو الوافى ، عباس حسن ، دارالمعارف ، القايره ، د . ت .

١٤- عبده الراجحى ، النحوالعربى و الدرس الحديث ، دارالنهضة العربيه ، بيروت ، ١٩٨٦

١٥- مازن مبارك ، العله النحويه نشاتها و تطورها ، ط ٢ ف دارالفكر ، بيروت ، ١٩٧١ م .



Handwritten signature and stamp in blue ink.